

University of Pavia – 1 osoba) i 5 polskich (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego – 3 osoby; Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych Polskiej Akademii Nauk – 2 osoby; Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – 1 osoba; Muzeum Narodowe w Warszawie – 1 osoba; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – 1 osoba), przy czym jedna osoba reprezentowała dwa ośrodki (National Corporation for Antiquities & Museums in Sudan i Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Wygłoszone referaty dotyczyły rozmaitych aspektów zabytków sztuki nubijskiej odkrytych przez archeologów na terenie obecnego północnego Sudanu i południowego Egiptu. Podczas konferencji zaprezentowany zostanie materiał pozyskany podczas najnowszych wykopalisk w Sudanie na tle średniowiecznej sztuki Etiopii, Egiptu i Kapadocji.

ks. Piotr Szczur – Lublin, KUL

6. POSIEDZENIA KOMISJI BIZANTYNOLOGICZNEJ POLSKIEGO TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO (KB PTH) W ROKU AKADEMICKIM 2016/2017

Zgodnie z tradycją lat ubiegłych również w roku akademickim 2016/2017 miały miejsce dwa posiedzenia Komisji Bizantynologicznej Polskiego Towarzystwa Historycznego: jesienne i wiosenne.

Pierwsze z nich odbyło się w sobotę 3 XII 2016 r. w sali konferencyjnej Kolegium *Artes Liberales* Uniwersytetu Warszawskiego (ul. Dobra 72). Spotkanie to było połączone z posiedzeniem Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, które poświęcono pamięci prof. dr hab. Oktawiusza Jurewicza (30 IV 1926 - 28 IV 2016). W związku z powyższym spotkanie zostało podzielone na dwie części. Pierwszą z nich moderowała prof. dr hab. Krystyna Bartol (UAM) – przewodnicząca KNoKA PAN. Natomiast część drugą prowadził prof. dr hab. Maciej Kokoszko (UŁ) – przewodniczący KB PTH. W obradach wzięło udział ok. 50 osób, m.in. żona prof. O. Jurewicza oraz kilku jego uczniów i przyjaciół.

Spotkanie rozpoczęło się punktualnie o godz. 11:30. Po krótkim wprowadzeniu prof. K. Bartol, głos zabrało trzech mówców w ramach bloku tematycznego *Octavio Jurewicz in memoriam*. Jako pierwszy (godz. 11:40-11:50) wystąpił ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz (UKSW), były doktorant prof. O. Jurewicza. Referent przedstawił krótki życiorys Profesora, koncentrując się szczególnie na Jego dorobku naukowym. Zdaniem mówcy prof. O. Jurewicz był „ojcem polskiej bizantynistyki”. Następną prelekcję (godz. 11:50-12:05) wygłosił prof. dr hab. Maciej Salamon (UJ), który skoncentrował się na *stricte* bizantynologicznej części dorobku Zmarłego. Prelegent przypomniał również, że miał on znakomitych poprzedników w osobach prof. dra hab. Leona Sternbacha (2 VII 1864 - 20 II 1940), wykładowcy UJ, i prof. dra hab. Kazimierza Zakrzewskiego (4 XI 1900 - 11 III 1941), kierownika pierwszej w Polsce Katedry Historii Bizancjum, utworzonej na UW w 1935 roku. Niewątpliwą zasługą prof. O. Jurewicza było natomiast wprowadzenie polskiej bizantynistyki w nowy nurt badań bizantynologicznych, prowadzonych w wiodących ośrodkach Zachodu po II wojnie światowej i to w tym właśnie sensie należy postrzegać jego „ojcostwo”

w odniesieniu do polskiej bizantynistyki. Ostatnim referentem (godz. 12:05-12:15) był prof. dr hab. Jerzy Axer (UW). Skoncentrował się on na daniu, jak to określił, osobistego „świadcstwa” o Zmarłym, opierając się na 50-letniej, bliskiej znajomości z Profesorem i Jego rodziną. Po tych trzech wystąpieniach głos zabrało kilka osób z sali (godz. 12:15-12:30). Byli to w kolejności wypowiedzi: prof. dr hab. Włodzimierz Lengauer (UW), dr Jan Kwapisz (UW), prof. dr hab. Elżbieta Jastrzębowska (UW), prof. dr hab. Małgorzata Borowska (UW), prof. dr hab. Marian Szarmach (UMK), dr hab. Katarzyna Marciniak (prof. UW), dr hab. Robert Sucharski (prof. UW), prof. dr hab. Witold Wołodkiewicz (UW) i prof. dr hab. Maciej Kokoszko.

Po pierwszej części spotkania zarządzono 10-minutową przerwę (godz. 12:30-12:40), w czasie której część zebranych opuściła salę konferencyjną.

Następnie odbyło się oficjalne posiedzenie Komisji Bizantynologicznej PTH. Otwierając je, prof. M. Kokoszko powitał zebranych bizantynistów oraz przedstawił polskie nowości wydawnicze z szeroko rozumianej historii Bizancjum (godz. 12:40-12:50). Następnie prof. dr hab. Adam Łajtar (UW) wygłosił wykład pt. *Zabezpieczenie zmarłego na drogę pośmiertną w Nubii chrześcijańskiej. Greckie i koptyjskie inskrypcje w krypcie grobowej w Dongoli* (godz. 12:50-13:30). Referat wzbudził żywe zainteresowanie zebranych, o czym świadczy dyskusja (godz. 13:30-13:50), w której wzięło udział aż dziesięć osób. Byli to kolejno: dr Magdalena Łaptaś (UKSW), ks. prof. dr hab. J. Naumowicz, prof. dr hab. E. Jastrzębowska, dr Małgorzata Martens-Czarnecka (UW), prof. dr hab. Karol Myśliwiec (UW), dr Piotr Ł. Grotowski (UPJPII Kraków), dr hab. Mirosław P. Kruk (prof. UG), prof. dr hab. W. Wołodkiewicz, dr Marek Błaza SJ (PWT Bobolanum) i prof. dr hab. M. Salamon. Następnie (godz. 13:50-14:10) komunikat pt. *XXIII Międzynarodowy Kongres Studiów Bizantyńskich, Belgrad. 2016* przedstawił sekretarz KB PTH, dr Andrzej Kompa (UŁ). W dyskusji, jaka wywiązała się po tym wystąpieniu (godz. 14:10-14:30), głos zabierali kolejno: prof. dr hab. E. Jastrzębowska, prof. dr hab. M. Salamon, dr M. Łaptaś, prof. dr hab. M. Kokoszko i dr P.Ł. Grotowski.

Następnym punktem programu były sprawy organizacyjne (godz. 14:30-14:40). Jedyłą kwestią w tym segmencie obrad było przyjęcie do KB PTH nowego członka w osobie ks. dr Janusza Lewandowicza, wykładowcy Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi. Sylwetkę kandydata przedstawił ks. prof. dr hab. Mariusz Szram (KUL). Kandydatura została przyjęta przez aklamację. Z braku wolnych wniosków spotkanie zakończono zapowiedzią, że letnie obrady KB PTH odbędą się w Krakowie.

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II był reprezentowany w Warszawie przez sześć osób. Byli to (w kolejności alfabetycznej): dr hab. Piotr Kochanek (prof. KUL), mgr Alicja Narecka, dr hab. Krzysztof Narecki (prof. KUL), dr Daniel Próchniak, ks. dr hab. Piotr Szczur (prof. KUL) i ks. prof. dr hab. M. Szram.

***

Drugie z tegorocznych posiedzeń KB PTH odbyło się, zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, w Krakowie w sobotę 3 VI. Miejscem spotkania był Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej (ul. Podchorążych 2), a gospodarzem spotkania Katedra Historii Starożytnej Instytutu Historii i Archiwistyki na Wydziale Humanistycznym, którą kieruje prof. dr hab. Marek Wilczyński.

Spotkanie, którym kierował prof. dr hab. Maciej Kokoszko, przewodniczący KB PTH, rozpoczęło się punktualnie o godz. 11:30 (III piętro, sala 337). Prof. M. Kokoszko powitał uczestników oraz podziękował organizatorom za wysiłek włożony

w przygotowanie krakowskiego posiedzenia. Następnie głos zabrała prof. dr hab. Bożena Popiołek, dziekan Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Pedagogicznego. Pani Dziekan w miłych słowach podziękowała członkom komisji za przybycie, a także przedstawiła krótki rys historyczny kierowanego przez siebie wydziału. Jako trzeci głos zabrał prof. dr hab. M. Wilczyński, dziękując m.in. swoim współpracownikom z Katedry Historii Starożytnej (dr hab. Jerzemu Ciecielągowi, prof. UP oraz dr. Adrianowi Szopie) za wkład pracy włożony w przygotowanie posiedzenia Komisji. Część oficjalną zamknął prof. M. Kokoszko, prosząc zebranych o uczczenie chwilą ciszy pamięci dwóch zmarłych w tym roku bizantynistów, którymi są: 1. ks. prof. Wincenty Myszor (22 V 1941 - 19 II 2017) – kierownik Zakładu Teologii Patrystycznej i Historii Kościoła (Uniwersytet Śląski, Wydział Teologii) oraz dziekan tegoż Wydziału Teologii w latach 2001-2008, jak również członek Association Internationale des Études Byzantines (od roku 1996); 2. prof. Nicolae-Șerban Tanașoca (3 X 1941 - 7 IV 2017) – filolog klasyczny i historyk Bizancjum, profesor Uniwersytetu Bukareszteńskiego i dotychczasowy przewodniczący Rumuńskiego Komitetu Narodowego Association Internationale des Études Byzantines. Zaś na zakończenie tej części spotkania prof. M. Kokoszko zaprezentował najnowsze publikacje polskich bizantynistów. Ten segment posiedzenia zakończył się o godz. 11:55.

Następnie miały miejsce dwa wystąpienia. Pierwszy referat wygłosił prof. dr hab. Jan Prostko-Prostyński (UAM). Jego tytuł brzmiał *Hellenofagos* (godz. 11:55-12:20). Poznański bizantynista przypomniał tezy niemieckiego historyka, bizantynologa i podróżnika Jakuba Filipa Fallmerayera (10 XII 1790 - 25 IV 1861), który swego czasu zakwestionował rasową ciągłość pomiędzy starożytnymi a współczesnymi Grekami, podkreślając doniosłą rolę żywiołu słowiańskiego w etnicznej strukturze bizantyńskiej i postbizantyńskiej Hellady. Prof. J. Prostko-Prostyński zakończył swoje wystąpienie nawiązaniem do współczesnego stanu badań w tym zakresie, który wydaje się ostatecznie obalać krytykowane niemal od momentu ich opublikowania tezy J.F. Fallmerayera. Po referacie rozgorzała ożywiona dyskusja (godz. 12:20-12:55), w której udział wzięli kolejno: dr hab. Jacek Wiewiorowski (prof. UG), prof. dr hab. Kazimierz Ilski (UAM), dr Andrzej Kompa, dr Piotr Ł. Grotowski, dr Łukasz Różycki (UAM), prof. dr hab. Maciej Salamon i prof. dr hab. M. Kokoszko. Autorką drugiego wystąpienia była dr hab. Teresa Wolińska (prof. UŁ). Jego tematem był: *Mnich i prorok – dwie opowieści o Sergiuszu Bahirze* (godz. 12:55-13:25). Również i po tej prelekcji miała miejsce dyskusja (godz. 13:25-13:45), w której uczestniczyli: prof. dr hab. J. Prostko-Prostyński, anonimowy lekarz obecny na posiedzeniu oraz dr Grzegorz Rostkowski (badacz niezależny).

Kolejnym punktem programu były sprawy organizacyjne, które objęły cztery zagadnienia: 1) Kwestię wcześniejszego zgłaszania przez członków KB PTH organizatorom lub Prezydium KB PTH swojej absencji w czasie posiedzeń Komisji. Ma to w przyszłości pomóc organizatorom spotkań w przygotowaniu „technicznej” strony rzeczonych zjazdów (np. w sferze cateringu); 2) Datę i miejsce następnego spotkania Komisji: Łódź, sobota – 2 XII 2017; 3) Podjęto również temat przyszłej, wakacyjnej wyprawy członków i sympatyków Komisji. Poproszono mianowicie zebranych o przemyślenie tej sprawy i o ewentualne nadsyłanie propozycji w tej materii; 4) W ostatnim punkcie sekretarz Komisji, dr A. Kompa, poruszył problem usprawnienia przepływu informacji między prezydium Komisji a poszczególnymi jej członkami.

Natomiast w ramach ostatniego punktu programu posiedzenia określonego w programie mianem „wolne wnioski” nie zgłoszono żadnego postulatu. W tej sytuacji o godz. 13:55 przewodniczący KB PTH, prof. M. Kokoszko, zamknął wiosenne posiedzenie.

W krakowskim spotkaniu KB PTH wzięło udział ok. 30-stu osób. Najliczniej, bo przez 7-osobową ekipę, było tradycyjnie już reprezentowane środowisko bizantynistów łódzkich. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II reprezentował w Krakowie tylko niżej podpisany.

Należy podkreślić niezwykłą gościnność gospodarzy spotkania, którzy przed posiedzeniem Komisji, między godz. 10:30 a 11:30, w gmachu Uniwersytetu Pedagogicznego (ul. Podchorążych 2: III piętro, sala 333) zorganizowali dla uczestników posiedzenia śniadanie, a następnie zadbali, aby również po zakończeniu posiedzenia ich goście mogli skorzystać z bardzo urozmaiconej palety dań (wyszukanych) i napojów (niealkoholowych).

Piotr Kochanek – Lublin, KUL

7. OGÓLNOPOLSKIE SEMINARIUM NAUKOWE PRZESTRZENIE KULTURY BIZANTYŃSKIEJ (Poznań, UAM, 23 II 2017)

21 II 2017 r. prof. dr hab. Kazimierz Ilski, urzędujący Dziekan Wydziału Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (kadencja 2016-2020) i znany badacz dziejów Kościoła Wschodniego oraz historii Bizancjum, obchodził swoje 60-te urodziny. Z tej to właśnie okazji, w dwa dni po tej dacie, odbyło się w Instytucie Historii Wydziału Historycznego ogólnopolskie seminarium naukowe, którego motywem przewodnim były „Przestrzenie kultury bizantyńskiej”. Oficjalnym organizatorem tej konferencji była Pracownia Historii Bizancjum, natomiast personalnie przygotowali ją: dr hab. Anna Kotłowska i dr Łukasz Różycki, doktorzy wypromowani swego czasu przez Jubilata.

Seminarium otworzył punktualnie o godzinie 10:00 dyrektor Instytutu Historii, prof. dr hab. Józef Dobosz, przedstawiając w dziesięciominutowym wywodzie uniwersytecki życiorys Profesora-Jubilata. Następnie przyszła kolej na prelegentów. W pierwszej części spotkania głos zabrało czterech badaczy: dr hab. A. Kotłowska (UAM) – *Sappho, fragm. 135 Voigt*; dr hab. Sławomir Bralewski, prof. UŁ – *Religijna paralegitymizacja władzy cesarskiej w IV wieku w świetle Historii Kościelnych*; prof. dr hab. Marek Wilczyński (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) – *W co wierzyli potomkowie Gibikungów? Kilka uwag o mozaice wyznaniowej na dworze Burgundów*; dr hab. Jarosław Dudek, prof. UZ – *Bizantyński obraz koczownika: stereotypy i odstępstwa*. Każde wystąpienie trwało ok. 20 minut. Po ostatnim referacie, ok. godz. 11:30, przyszedł czas na dyskusję. Po niej zaś przerwaniem była krótka przerwa kawowa, po której przystąpiono do drugiej części sesji. Złożyły się na nią trzy referaty: dr hab. Piotr Kochanek, prof. KUL – *Kartografia Zachodu jako źródło do badań nad historią Bizancjum*; dr hab. Jacek Wiewirowski, prof. UG – *„Balcanica” w nowelach Teodozjusza II*; prof. dr hab. Mirosław J. Leszka (UŁ) – *Losy Bizantyńczyków w Bułgarii w 1 połowie IX w.* Również tę